OPEN ACCESS

Johnson, Erhard a Vietnam

K vyjednávání Američanů s Němci o podpoře ve vietnamské válce v letech 1963–1966[1]

Petr Janoušek

Vietnamská válka pro amerického prezidenta Lyndona Johnsona představovala nejen vojenský, ale také diplomatický problém. Dodnes tak Vietnam i z hlediska historického bádání často překrývá další Johnsonovy aktivity. Zároveň nicméně platí, že tento konflikt zanechal svůj otisk v řadě dalších prezidentových politik, včetně té evropské.

Někteří historici oceňují, že i přes často rezervovaný postoj evropských spojenců k Vietnamu udržoval Johnson transatlantické partnerství a nemstil se jim.[2] Neznamenalo to však, že by Johnson neuměl na evropské státy pragmaticky zatlačit. Příkladem byla komunikace o Vietnamu, kterou v letech 1963 až 1966 vedl s německým kancléřem Ludwigem Erhardem. Vietnam nebyl nutně vždy hlavním tématem rozhovorů mezi představiteli obou států — latentně však byl přítomen neustále.

INCIDENT V TONKINSKÉM ZÁLIVU

Lyndon Johnson se do prezidentského úřadu dostal nečekaně a velice rychle 22. listopadu 1963 po dallaském atentátu na jeho předchůdce Johna Fitzgeralda Kennedyho. Dosavadní viceprezident se bleskově musel zorientovat v řadě domácích i zahraničních problémů. Jedním z nich byl Vietnam. Johnson považoval vietnamský konflikt za test americké rozhodnosti v zahraničí. Velice rychle po začátku svého úřadování — již zkraje roku 1964 — čelil kritice ze strany novinářů, kteří tvrdili, že se v zahraniční politice dostatečně nevyzná. Žurnalisté mu vyčítali, že problémy neřeší, ale jen odsouvá, neboť mu zejména záleží na úspěchu v nadcházejících volbách.[3]

1 Tento text je upravenou a rozšířenou verzí příslušných pasáží z autorovy disertační práce: JANOUŠEK, Petr, *Německo-americké vztahy v éře kancléře Ludwiga Erharda*, Doktorská práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2013.

2 ELLIS, S., *A foreign policy success? LBJ and transatlantic relations*, in: Journal of Transatlantic Studies, Vol. 8, 2010, No. 3, s. 253.

3 SCHWARTZ, T. A., *Lyndon Johnson and Europe. In the Shadow of Vietnam*, Cambridge (Massachusetts), London 2003, s. 28.

Pro amerického prezidenta tak bylo klíčové získat pro svou vietnamskou politiku podporu v Evropě, aby upevnil svou pozici na domácí scéně. Dva z důležitých evropských státníků během celého roku 1964 signalizovali, že k americkým akcím mají odlišný postoj. Francouzský prezident Charles de Gaulle, prosazující nezávislou evropskou politiku, se obával toho, že Spojené státy po zapletení do vietnamského konfliktu budou mít větší tendenci uvolňovat si ruce prostřednictvím domluvy se Sovětským svazem. Pokud by podle něj Evropa neudržovala nezávislý kurz, hrozilo by jí, že se v bipolárním světě stane pouhým satelitem Spojených států.

Oproti tomu politika německého kancléře Ludwiga Erharda byla založena na úzké spolupráci s USA. Erhard se ostatně již s touto strategií 16. října 1963 ujímal kancléřské funkce. V následujícím roce se intenzivně věnoval vyjednávání s USA o tzv. Mnohostranných silách (MLF).[4] Erhardovi na tomto projektu velice záleželo.

Na schůzce Erharda s Johnsonem, která se konala 12. června 1964 ve Washingtonu, americký prezident apeloval na Němce, aby vyslali do Vietnamu polní nemocnici. Rozdílný přístup Spolkové republiky a Francie dokresluje, že de Gaulle během Erhardovy návštěvy ve Washingtonu přispěchal s kritikou Bílého domu. Při turné po severní Francii prohlásil, a to s větším důrazem než kdykoli dříve, že by Čína, ale i Spojené státy měly z Vietnamu odejít a země v celém regionu by o svém osudu měly rozhodovat samy.[5]

Další příležitost demonstrovat, že Spolková republika je spolehlivým spojencem USA, Erhardovi poskytl incident v Tonkinském zálivu, tedy událost, která vedla k zesílení amerických aktivit ve Vietnamu. Dne 2. srpna 1964 se americké hlídkující plavidlo *Maddox* dostalo do přestřelky se třemi severovietnamskými loděmi.[6] Americký prezident následně schválil letecké údery na cíle v Severním Vietnamu a Kongres přijal rezoluci, která Johnsona opravňovala k „použití síly na pomoc obraně svobody".[7] „Musíme všem dát najevo, že Spojené státy jsou sjednocené v odhodlání ukončit komunistickou subverzi a agresivitu v oblasti," uvedl ve své řeči již 5. srpna 1964 prezident Johnson.[8] Srpnové události přispěly k tomu, že americká veřejnost začala Vietnam vnímat jako ještě palčivější problém.[9] V otázce Vietnamu se tak Johnsonovi v dané chvíli podařilo americkou politickou scénu sjednotit.[10]

4 USA projekt MLF nabízel variantu, jak s evropskými zeměmi navázat jadernou spolupráci a vybudovat další bezpečnostní platformu. Rovněž šlo o možnost, jak uspokojit jaderné ambice Bonnu. Koncept se několikrát pozměnil. Jádrem návrhu na MLF nakonec bylo vytvoření námořní flotily, která by nesla rakety Polaris, jež by byly kontrolovány zeměmi NATO. Postupně tak byla revidována původní představa o tom, že by tato flotila měla být složena z ponorek.

5 *De Gaulle urges U.S. to quit Asia*, in: The New York Times, June 12 1964.

6 K údajnému druhému střetu srv. PATERSON, P., *The Truth About Tonkin*, in: Naval History, Vol. 22, 2008, No. 1, s. 52–59.

7 MCCORMICK, T. J., *America's Half-Century*, Baltimore 1995, s. 152.

8 JOHNSON, L. B., *The Tonkin Gulf Incident*, Academic Search Premier, EBSCOhost, Accession Number 21212327.

9 MCNAMARA, R., *In Retrospect. The Tragedy and Lessons of Vietnam*, New York 1995, s. 127.

10 HOOK, S. W., *U.S. Foreign Policy. The Paradox of World Power*, Washington D.C. 2005, s. 94.

Erhard svou podporu Johnsonovi vyjádřil velice rychle. Američané samozřejmě byli vděční, že v Německu nalezli oporu.[11] Vstřícný postoj vlády Spolkové republiky Washingtonu přišel vhod, i když nebyl vyjádřením celospolečenského konsenzu: Willy Brandt a další sociální demokraté dávali najevo, že německá veřejnost na přímou akci ve Vietnamu není připravena. Američané se je pokoušeli na svou stranu získat tezí, která kladla důraz na podobnost situace Saigonu a Berlína.

Třebaže prezident Johnson věděl, že hlavní břemeno války bude muset nést Amerika sama, mezinárodní podpora a pomoc pro něj byla nesmírně důležitá. Američané potřebovali vytvořit příznivější obraz války ve Vietnamu v zahraničí i na domácí scéně a ukázat, že jejich akce není sólovým činem.[12] Na přelomu let 1964 a 1965 Američané pozměnili priority své zahraniční politiky. Projekt MLF vystřídala otázka nešíření jaderných zbraní a v diskusi se západoevropskými partnery se důležitějším bodem stala také vietnamská válka.

DEBATY O ESKALACI

Na konci roku 1964 se Johnsonovi podařilo triumfovat v prezidentských volbách.[13] Situace ve Vietnamu se však zhoršovala. Američané museli tedy řešit otázku, zda mají posilovat svou vojenskou přítomnost v této zemi. Johnson prosazoval intenzivní angažování se, což se nesetkalo s jednoznačnou podporou ani uvnitř jeho vlády.

Proti se vyslovovali mimo jiné viceprezident Hubert Humphrey nebo blízký prezidentův spolupracovník a pozdější ministr obrany Clark Clifford. Stejný názor měl ale i náměstek ministra zahraničí George Ball, který byl přesvědčen, že Evropa nesmí být kvůli jihovýchodní Asii znevýhodňována. Proti eskalaci konfliktu se vyslovili rovněž vlivní senátoři J. William Fulbright a Mike Mansfield.[14] Většina Johnsonových poradců ovšem s rozšířením amerického zapojení ve Vietnamu souhlasila a podporovali je také zasloužilí státníci jako Dean Acheson.[15]

V roce 1965 se Vietnam stal tématem dubnového setkání mezi prezidentem Johnsonem a britským premiérem Haroldem Wilsonem. Johnsonovi vadilo, že Britové americké působení ve Vietnamu veřejně kritizovali. Wilson se navíc po americkém rozhodnutí bombardovat Severní Vietnam dožadoval přímé konzultace s Johnsonem, který na to ale reagoval dosti podrážděně. Zřejmě si ještě neuvědomoval všechny mezinárodní důsledky svého rozhodnutí. Nicméně pro Johnsona a jeho vládu byla podpora Velké Británie rovněž mimořádně důležitá — Britové se stále stavěli do

11 Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, Berlin (dále: PA AA), B 32, Bd. 195.

12 Tamtéž.

13 Porazil vyhraněně pravicového republikána, senátora Barryho Goldwatera, a to poměrně vysokým poměrem hlasů. Kandidáti demokratické strany se navíc stejně výrazně prosadili také ve volbách do Kongresu. Z mocenského hlediska se tedy Johnson na konci roku 1964 nacházel na vrcholu sil a sebevědomí.

14 GREINER, B., *Krieg ohne Fronten. Die USA in Vietnam*, Hamburg 2007, s. 56.

15 SCHERTZ, A. W., *Die Deutschlandpolitik Kennedys und Johnsons*, Köln 1992, s. 303.

role nejbližšího bezpečnostního spojence USA v Evropě.[16] Wilson Američany varoval hlavně před tím, že by mohli ztratit pověst morální autority.[17] Na druhou stranu Wilson potřeboval, aby před domácí veřejností vypadal jako Johnsonův přítel, jeho kritika Vietnamu proto měla své hranice.[18]

Johnson za svou prioritu považoval prosazení domácích liberálních ekonomických reforem v Kongresu. Zároveň ale součástí jeho preferencí byla i snaha udržet Jižní Vietnam. Již koncem roku 1964 proto signalizoval, že je ochoten ve Vietnamu zvýšit počet amerických vojáků, a to navzdory skeptickým hlasům ve své administrativě.[19] Kupříkladu George Ball Johnsona varoval, aby neopakoval chyby Francouzů, kteří ve Vietnamu měli 250 tisíc zkušených veteránů, a přesto neuspěli.[20] Johnsonovi proto radil, aby vyslal maximálně 100 tisíc vojáků.[21]

Naopak generál William Westmoreland tvrdil, že Jižní Vietnam bez pomoci USA padne. Johnson nakonec schválil zvýšení počtu vojáků až o 200 tisíc mužů. Jistotu úspěchu ve Vietnamu ale ani toto číslo nedávalo.[22] Johnson se navíc obával, že narůstající veřejná diskuse o vietnamské válce by mohla odvést pozornost od domácích plánů na společenskou modernizaci. Podle historika Roberta Dalleka to ale byla chybná úvaha. Otevřená debata o Vietnamu by mu údajně zvětšila manévrovací prostor.[23] Vietnam každopádně ubíral energii i peníze, které by jinak mohly být věnovány na domácí reformy.[24] Ministr financí Henry Fowler v době, kdy bylo ohlášeno navýšení amerických sil ve Vietnamu, objížděl evropské země. Pro Washington bylo nadále nesmírně důležité udržet si podporu Spolkové republiky. Již v předešlém roce se Bonn začal podílet na některých rozvojových projektech ve Vietnamu. V průběhu roku 1965 se však americký tlak na další německou pomoc začal zvětšovat.[25]

Američané s rozpaky sledovali, jak se vietnamský konflikt v Evropě postupně dostává do pozornosti médií a veřejnosti, přičemž podle jejich zjištění začínala převažovat obava, že tento konflikt může přerůst až ve třetí světovou válku. Komentátoři

16 Od poloviny roku 1965 se Wilson snažil Spojené státy a Severní Vietnam přivést k vyjednávacímu stolu. Srv. BOYLE, K., *The Price of Peace: Vietnam, the Pound, and the Crisis of the American Empire,* in: Diplomatic History, Vol. 27, 2003, No. 1, s. 37.

17 SCHWARTZ, T. A., c. d., s. 85.

18 COLMAN, J., *Harold Wilson, Lyndon Johnson and Anglo-American 'summit diplomacy', 1964–1968,* in: Journal of Transatlantic Studies, Vol. 1, 2003, No. 2, s. 137.

19 BERMAN, L., *Coming to Grips with Lyndon Johnson's War*, in: Diplomatic History, Vol. 17, 1993, No. 4, s. 522.

20 Vietnam představoval dlouhodobou zátěž ve vztazích USA a Francie. Srv. COUVE DE MURVILLE, M., *Une politique étrangère*, 1958–1969, Paris 1971, s. 142.

21 BERMAN, L., c. d., s. 523.

22 Tamtéž, s. 530.

23 DALLEK, R., *Lyndon Johnson and Vietnam: The Making of Tragedy*, in: Diplomatic History, Vol. 20, 1996, No. 2, s. 149.

24 BATOR, F. M., *No Good Choices: LBJ and Vietnam/Great Society Connection*, in: Diplomatic History, Vol. 32, 2008, No. 3, s. 309–340.

25 ZIMMERMANN, H., *Money and Security. Troops, Monetary policy, and West Germany's Relations with the United States and Britain 1950–1971*, Cambridge 2002, s. 157.

se obávali, že Čína nebude stát stranou ve chvíli, kdy by byl Severní Vietnam zničen. Navíc si mnozí mysleli, že v případě americko-čínského konfliktu by se mohl zapojit i Sovětský svaz.[26]

Do rozporu s oficiální americkou politikou ve Vietnamu se často dostávala také německá média. Američané tvrdili, že se musí starat o velkou vlnu uprchlíků utíkajících ze severní části do jižní. (A v této souvislosti byl Vietnam také mediálně spojován s Berlínem.) Naopak časopisy, jako byly *Der Spiegel* a *Der Stern*, upozorňovaly na americké bombardování, které ničí severovietnamské vesnice. Němci také nevěřili tomu, že jsou Američané ochotni zůstat ve Vietnamu dvacet let.[27]

Johnson se po těchto zprávách snažil zlepšit obraz Spojených států oznámením v dubnovém projevu na Johns Hopkins University, že vznikne jihoasijský rozvojový program, který napomůže k rozvoji celého regionu. Prezident uvedl, že v čele programu, jenž by měl pomoc koordinovat, bude stát Eugene Black — někdejší šéf Světové banky. „Neměli bychom dovolit, aby lidé hladověli a nosili hadry, když jsou naše sklady přeplněné spoustou masa, obilí, rýže a bavlny," řekl Johnson.[28]

DALŠÍ NÁVŠTĚVA USA

Ludwig Erhard se ani v roce 1965 projektu MLF (na rozdíl od Johnsona) nevzdal, byl proto ochoten vycházet Američanům vstříc v dalších oblastech. Ambasador Spolkové republiky v USA Karl Heinrich Knappstein mu v této souvislosti radil, aby nadále vyjadřoval podporu americké kampani ve Vietnamu, chápané jako zápas s komunismem o svobodu a bezpečí. Za dobrý důkaz této podpory považoval 8,75 milionu dolarů, kterými Bonn na vietnamskou misi přispěl, jakož i to, že Německo v únoru poslalo do Vietnamu 30 ambulancí.[29]

Od 31. května do 4. června 1965 Erhard pobýval na další návštěvě Spojených států. Témat pro rozhovory s americkými představiteli bylo více. Vietnam byl pouze jedním z nich. Přišla na něj řeč kupříkladu v rámci rozhovorů s ministrem obrany Robertem McNamarou a ministrem zahraničí Deanem Ruskem, které se uskutečnily 4. června. Američané si před Erhardem stěžovali na francouzského prezidenta Charlese de Gaulla, který tlačil na mír ve Vietnamu.

Hlavním bodem návštěvy USA bylo kancléřovo setkání s Johnsonem, které se uskutečnilo také 4. června, a to krátce po poledni. Pro Erharda bylo důležité získat ujištění, že Američané navzdory Vietnamu ponechají své síly v Berlíně a v Evropě.

26 Ke vztahu Číny a války ve Vietnamu. Srv. LIN, M., *China and the Escalation of Vietnam War*, in: Journal of Cold War Studies, Vol. 11, 2009, No. 2, s. 35–69.

27 National Archives, College Park, RG 59 General Records of the Department of the State (dále: NA), Central Foreign Policy Files (dále: CFPF), 1964–1966, Political/Defense, Pol 2 General Reports/Stats Ger–W To Pol 2–1 Joint Weekas Ger W, Department of State Airgram, August 17, 1965, Box 2208.

28 JOHNSON, L. B., *Johns Hopkins University Speech,* Academic Search Premier, EBSCOhost, Accession Number 21212766.

29 PA AA, B 32, Bd. 168.

Johnson dokonce prohlásil, že jednotky na místě zůstanou tak dlouho, dokud to Evropané a zejména Němci budou chtít a dokud budou užitečné.

To bylo pro německou delegaci mimořádně důležité. Americká vláda deklarovala, že v mezinárodní politice nepodnikne žádný krok, při kterém by neměla na paměti, jaký dopad to může mít na Německo. Erhard na schůzce jasně dával najevo, že patří mezi čelné evropské spojence Washingtonu, když se kriticky vymezil vůči de Gaullovu pojetí evropské politiky — s „evropskou Evropou" nechtěl souhlasit.

Schůzka mezi Johnsonem a Erhardem nepřinesla žádný zásadnější výsledek — šlo spíše o ujišťování o vzájemné podpoře. V danou chvíli se však pro obě delegace jednalo o důležitý moment. Američané prohlásili, že považují rozdělení Německa za nespravedlivé, Němci zase znovu zopakovali svou solidaritu s americkým zapojením do vietnamského konfliktu. Kancléř výslovně ocenil způsob, jakým se Američané do konfliktu pustili.[30] Deklaroval připravenost podílet se na vzniku rozvojové banky pro jihovýchodní Asii.[31]

Krátce po washingtonské schůzce s Johnsonem se Erhard setkal v Bonnu s francouzským prezidentem, který tam zavítal na pravidelné setkání. V Německu de Gaulle pobýval 11. a 12. června 1965 a opět při této příležitosti odsoudil americké působení ve Vietnamu s tím, že tam Američané nemohou vyhrát. Potvrdilo se tak, že názor na vietnamský konflikt představuje jednu z třecích ploch mezi Erhardem a de Gaullem.

VYSVĚTLUJÍCÍ MEMORANDUM

Snaha vysvětlit evropským spojencům americké působení ve Vietnamu byla trvalou součástí politiky USA. V červnu 1965 Spojené státy na Erhardovu žádost zaslaly do Bonnu nejnovější hodnocení situace. Součástí memoranda bylo tvrzení, že válka byla posledním řešením, když se předtím USA čtyři a půl roku neúspěšně pokoušely dosáhnout s komunistickými zeměmi v regionu i mimo něj rozumného řešení.

K příčinám vzniku tehdejší situace Američané počítali rovněž neúspěch jednání, které v letech 1961 a 1962 Spojené státy vedly se Sovětským svazem a Čínou o Laosu.

30 NA, CFPF, 1964–1968, Political Defense, Pol Political Aff Rel Ger W-US Pol to Political Aff Rel, Ger W-US, Outgoing Telegram, Department of State, There follows text of joint statement issued after meeting of Chancellor Erhard and President Johnson, June 4, Box 2228.

31 Lyndon B. Johnson: „Joint Statement Following Discussions With Chancellor Erhard" June 4, 1965. Online by PETERS, Gerhard — Woolley, T. John, *The American Presidency Project*, in: http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=27020; v polovině roku 1965 se americký prezident nevzdával naděje, že se mu podaří výrazně zapojit evropské státy do vietnamského konfliktu i do plánované obnovy regionu. Součástí jeho snah bylo vybudování právě Asijské rozvojové banky. Do Evropy proto Johnson vyslal svého poradce v této záležitosti Eugena Blacka, Erharda pak dopisem vyzval, aby Blacka osobně přijal. „Jak jistě víte, přikládám mírovému rozvoji v této části světa největší důležitost," napsal kancléři Johnson. Srv. NA, Office of the Special Assistant to the Secretary of the State for Multilateral Force Negotiations, Subject Files 1963–1966, Presidential statements on MLF, Outgoing Telegram, Department of State, Amembassy Bonn, Jun 14 1965, Lot file 69D55, Entry 5250, Box 23.

Zejména po setkání Chruščova a Kennedyho ve Vídni v červnu roku 1961 si totiž Američané mysleli, že se jim podařilo dosáhnout dohody o jeho neutralizaci. Akceptovali tehdy sovětskou nabídku a stáhli z Laosu veškerý vojenský personál, avšak komunistický Severní Vietnam své jednotky z Laosu nestáhl a podle Washingtonu využíval území jižního Laosu pro infiltraci do Jižního Vietnamu. (Severní Vietnam takto skutečně jednal.) „Následné události ukázaly, že naše očekávání nebyla naplněna," konstatovali Američané v dokumentu.[32]

VOLEBNÍ KAMPAŇ A AMERICKÝ TLAK

V srpnu roku 1965 odstartovala ve Spolkové republice horká fáze volební kampaně. Kancléř navštívil řadu nejrůznějších mítinků. V průběhu kampaně musel Erhard rovněž diplomaticky reagovat na zesilující volání Američanů po zvýšení evropské pomoci Vietnamu. V dopise Johnsonovi připustil, že ve Vietnamu i v celém regionu by měla být víc vidět západní solidarita. Současně nicméně poukázal na tu podporu, kterou Spolková republika již poskytuje. Zrekapituloval dosavadní finanční pomoc Německa Vietnamu i to, jak se jeho země podílela na školení vietnamských pracovníků v různých oblastech. Pak Erhard poměrně stručně poznamenal, že do budoucna Bonn zvažuje způsob, jak se podílet na činnosti Asijské rozvojové banky.[33]

I přes poměrně vstřícný Erhardův postoj americký tlak na zesílení pomoci Vietnamu klima mezi oběma státy zhoršoval, a to do té míry, že se americký velvyslanec George McGhee v této souvislosti začal obávat, aby Washington kvůli této věci neztratil vliv, který na Bonn doposud měl. Jiní američtí politici ovšem před snahou Němců podílet se výrazněji na činnosti rozvojové banky upřednostňovali to, aby Bonn přímo zvýšil celkový objem své pomoci. O to usilovali především ministr obrany Robert McNamara a poradce pro národní bezpečnost McGeorge Bundy.

V německé volební kampani se opět ukázaly rozdíly mezi dvěma křídly ve vládní CDU — atlantickým a gaullistickým. Samotný kancléř se je ale do jisté míry snažil smiřovat. Atlanticky orientovaný Erhard často zdůrazňoval přátelství se Spojenými státy, zároveň se však prezentoval jako politik usilující o spolupráci s Francií: například v září ve své řeči ve Spolkovém sněmu zdůrazňoval ekonomickou kooperaci obou zemí.

Po Erhardově volebním triumfu americký tlak pokračoval. Johnson v dopise adresovaném Erhardovi opakoval svou žádost, aby SRN navýšila svůj příspěvek na Vietnam, konkrétně svůj podíl při budování Asijské rozvojové banky. „Vše, co chci říci,

32 PA AA, B 1, Bd. 227; Johnsonovu taktiku v tomto období charakterizovala snaha uvolnit si ruce od evropských problémů, aby se mohl soustředit právě na Vietnam. V průběhu roku 1965 se tak realitou mezinárodní politiky stávalo dosud spíše nevýrazné dohadování o Smlouvě o nešíření jaderných zbraní (Nuclear Nonproliferation Treaty — NPT). To, co se dlouho jevilo jako okrajová otázka, se pro Američany nově stávalo prioritou.

33 NA, Office of the Special Assistant to the Secretary of the State for Multilateral Force Negotiations, Subject Files 1963–1966, Presidential statements on MLF, Outgoing Telegram, Department of State, Amembassy Bonn, Sep 9 1965, Lot file 69D55, Entry 5250, Box 23.

je, že by bylo velmi dobrou pomocí pro věc míru v jihovýchodní Asii, kdyby příspěvky našeho nejlepšího přítele v západní Evropě mohly být zvýšeny nad úroveň, než je v současnosti plánováno," napsal Johnson. Prezident si postěžoval, že Francie není ochotna nijak přispět a britská vláda navrhla pouze malý příspěvek, i když to slíbila znovu zvážit. Johnson byl informován, že současný závazek Spolkové republiky činí 30 milionů dolarů, Erharda proto žádal, aby částku navýšil nejméně na 50 milionů, ještě lépe na 75 milionů dolarů.[34]

PROSINCOVÁ SCHŮZKA

V prosinci roku 1965 Erhard znovu navštívil Washington. Vítězství ve volbách jeho osobní pozici posílilo, takže Američané předpokládali, že kancléřem zůstane po celé čtyři roky. Nikdo z vnitrostranických oponentů se nezdál natolik silný, že by jej mohl nyní nahradit. Německá delegace odletěla do Washingtonu 19. prosince 1965.

Tato návštěva patřila k těm, jejichž program se zaměřoval na velké množství bodů, aniž by se dalo očekávat, že strany dojdou k nějakému konkrétnímu závěru. Erhard si přál opět hovořit o projektu MLF, pro Američany byl důležitý Vietnam. I když si američtí diplomaté nebyli jistí, jak velkou pomoc bude Erhard ochoten vzhledem k vlastním rozpočtovým problémům uvolnit,[35] v podkladech pro jednání vycházeli z toho, že by Spolková republika mohla svou pomoc pro jihovýchodní Asii navýšit a také zvýšit svůj příspěvek pro Asijskou rozvojovou banku. Německý finanční příspěvek pro region se totiž snížil z 1,25 miliardy marek v roce 1962 na 600 milionů v roce 1965. Vzhledem k aktuálním rozpočtovým obtížím země navíc existoval tlak na to, aby pomoc nadále klesala.[36]

Nebyly to však jen rozpočtové problémy, které byly podle Balla hlavní překážkou německé pomoci Vietnamu. Neméně těžké podle něj bylo rozpoznat, jaká forma pomoci je skutečně nejlepší.[37] Vzhledem k neblahé minulosti se Spolková republika vyhýbala jakékoliv formě přímého vojenského zásahu.

Erhard v USA nejprve odjel za ministrem zahraničí Deanem Ruskem a spolu s ním se pak odebral do Bílého domu. Rusk se poté vrátil do svého úřadu, kde pokračovaly rozhovory se zbytkem německé delegace, a to především o Vietnamu. Ministr obrany Robert McNamara během nich uvedl, že v květnu 1965 měli Američané ve Vietnamu 40 tisíc mužů. Nyní ale kvůli tomu, jak posílil Vietkong, má USA ve Vietnamu již 180 tisíc mužů.

34 NA, Office of the Special Assistant to the Secretary of the State for Multilateral Force Negotiations, Subject Files 1963–1966, Presidential statements on MLF, The White House Washington, November 15, 1965, file 69D55, Entry 5250, Box 23.

35 NA, CFPF, 1964–1966, Political/Defense, Pol 7 Visits Meetings, Incoming Telegram, Department, 1965 Nov 13, 1965, Erhard visit, Box 2212.

36 K rozpočtovým potížím srv. *Da schweigen alle Flöten*, in: Der Spiegel, H. 47, 1965, s. 31–38.

37 NA, CFPF, 1964–1966, Political/Defense, Pol 7 Visits Meetings, Outgoing Telegram, Department of State, Amembassy Bonn, Nov 16 1965, There follows Department's draft of paper number five for Erhard visit re aid, including Asia and Pakistan Consortium, Box 2212.

Kancléř si mezitím plánoval, že bude s Johnsonem hovořit o projektu MLF, kterého se stále nevzdával, a doufal, že se nakonec přece jenom najde dost zemí, aby bylo možné projekt realizovat. Jednání samo ale ukázalo, že Johnsonovou prioritou už je jednoznačně Vietnam. Erhardovi tedy nezbylo než ustoupit a o jaderné problematice se tak během návštěvy hovořilo jen okrajově. Erhard americké působení ve Vietnamu nadále podporoval. Uvědomoval si však, že doma bude mít nemalé potíže s prosazením větší míry pomoci. Téma bylo nastoleno po večeři na počest kancléře, když Johnson vzal Erharda, Balla a McGheeho stranou a Erhardovi zdůraznil, že Spojené státy nepřijmou porážku a ve Vietnamu zůstanou do té doby, než zvítězí.[38] Zároveň ale téma Vietnamu propojil s ekonomickými otázkami, když připomněl, že válka přináší pro americký rozpočet nemalé náklady. Po Erhardovi proto chtěl, aby dohodnutý příspěvek zaplatil co nejdřív, nejlépe ještě ten samý měsíc, což by mělo příznivý vliv na sílu dolaru.[39]

V otázce Vietnamu chtěl být Erhard vstřícný. Odpovědí mu byl tvrdý tón, s nímž si Johnson vynucoval větší pomoc a podporu pro jihoasijský rozvojový program, který ohlásil v dubnu 1965. Erharda navíc nabádal, aby své ministry financí a obrany vedl k plnému uplatňování offsetových dohod, podle kterých měli Němci přítomnost amerických jednotek na svém území kompenzovat nákupy vojenského vybavení v USA.[40]

Erhard Johnsonovi odvětil, že on sám má s rozpočtem problémy a bude jej muset po volbách zredukovat o deset procent.[41] Argumentoval tím, že platební bilance je stále vychýlena ve prospěch Washingtonu. Ustoupil ale v tom, že v rámci offsetů slíbil nakoupit a Izraeli dodat 150 amerických tanků M-48. Tlak na to, aby Německo dodržovalo dohodu o offsetech, se stal součástí všech dalších jednání mezi oběma zeměmi. Na setkání ministrů obrany Roberta McNamary a Kaie-Uweho von Hassela bylo dohodnuto, že Němci mají co nejdříve určit, jaké vojenské vybavení budou nakupovat, aby offsety během let 1966 a 1967 byly dodrženy v plné výši.[42]

Velvyslanec George McGhee, přítomný na schůzce, byl šokován způsobem, jakým Johnson jednal, a myslel si, že zašel příliš daleko. Lyndon Johnson totiž prohlásil, že Spojené státy teprve nyní zjistí, kdo jsou jejich skuteční přátelé. Požadoval mimo jiné vyslání lékařské jednotky, o čemž byla německá strana ochotna přemýšlet.[43]

Johnson takový postup použil kvůli tomu, že se sám dostával do úzkých. I když Johnson nezískal od Erharda vše, co chtěl, přesto mohl být bezprostředně po schůzce spokojený. USA nakonec získaly příslib, že Bonn svou pomoc Vietnamu zesílí. John-

38 Memorandum of Conversation, Subject Viet-Nam, Washington, December 20, 1965, 11:30 a.m., in: Foreign Relations of the United States (FRUS), 1964–1968, Vol. XV, Germany and Berlin, Washington DC 1999, s. 347.

39 Tamtéž.

40 Memorandum of Conversation between President Johnson and Chancellor Erhard, after the White House dinner, Washington, December 20, 1965, in: FRUS, s. 349.

41 Memorandum of Conversation, Subject Offset, Washington, December 20, 1965, 11:30 a.m. in: FRUS, s. 348.

42 NA, CFPF, 1964–1968, Political Defense, Pol Political Aff Rel Ger W-US Pol to Political Aff Rel, Ger W-US, Department of State, Dec 28, 65, Outgoing Telegram Department of State, Box 2228.

43 MCGHEE, G., *At the Creation of a New Germany*, New Haven — London 1989, s. 184.

son mohl být spokojený také s tím, že se Erhard v následujících měsících snažil americkým požadavkům — alespoň zčásti — dostát. V lednu 1966 Američanům slíbil třicet milionů, které měly být „v pravý čas" navýšeny o dalších dvacet. Znovu se také zavázal, že Spolková republika bude nadále v USA nakupovat vojenské vybavení. Potíž byla v tom, že Američanům se tyto sliby jevily jako vágní a nedostatečné.[44]

Ludwig Erhard se ale dlouhodobě snažil jasnému závazku alespoň z části vyhnout. Uznal sice morální odpovědnost Bonnu ve Vietnamu pomoci, byl si ale vědom toho, že vyslání německých, byť i nevojenských jednotek brání nemalé právní potíže. Nicméně 12. ledna 1966 Bonn oznámil, že pošle do Vietnamu nemocniční loď *S. S. Helgoland* a finanční příspěvek Vietnamu ročně dosáhne výše 7,5 milionu dolarů.[45]

Erhardův poradce Horst Osterheld setkání s Johnsonem nehodnotil jako úspěšné — o katastrofu se však prý také nejednalo. Erhard se podle něj dopustil té chyby, že příliš sázel na své diplomatické schopnosti, aniž si uvědomil, že i Johnson se nachází v obtížné situaci, ve které si od svých spojenců vynucoval hmatatelné důkazy podpory.

ŘADA JEDNÁNÍ

Na začátku zimy 1965–1966 většina amerického obyvatelstva viděla Vietnam jako nejurgentnější problém. Na konci roku 1965 Johnsonovo působení v úřadu schvalovalo 64 procent Američanů, zároveň ale veřejnost neměla příliš chuť vést dlouhou a stupňující se válku. Zesílení válečného úsilí byli obyvatelé země ochotni přijmout, jedině kdyby přineslo výsledky. Jen 25 procent Američanů si myslelo, že USA se daří situaci ve Vietnamu posouvat, a 43 procent si stěžovalo, že vláda nedělá dost pro to, aby ukončila boje.[46]

Spojené státy bedlivě pozorovaly i to, jak se k Vietnamu staví německá veřejnost. Podle hlášení amerického konzula v Brémách americká politika ve Vietnamu nacházela mezi „kultivovanými lidmi této oblasti" všeobecnou podporu. Na druhou stranu se mezi „intelektuály" objevovaly i hlasy, že USA nemusí stačit ani vojenská převaha, zejména pokud budou nuceny vést nekonečně dlouho vyčerpávající válku v džungli.[47] Vietnam byl také tématem setkání Erharda a Henryho Kissingera, který si již v této době získal značnou akademickou reputaci v souvislosti s působením na Harvardu. Kissinger kancléři 28. ledna 1966 řekl, že i když se v minulosti stalo několik chyb, v současnosti se Američané pokoušejí hlavně o konsolidaci Jižního Vietnamu.[48]

Německo-americké rozhovory o Vietnamu pokračovaly 16. června 1966, kdy Johnson přijal Rainera Barzela, předsedu frakce CDU/CSU ve Spolkovém sněmu. Johnson opět tlačil na větší příspěvek ostatních zemí. Doufal, že se americká snaha ve Viet-

44 Tamtéž, s. 186.

45 SCHWARTZ, T. A., c. d., s. 90.

46 DALLEK, R., *Flawed Giant, Lyndon Johnson and His Times 1961–1973*, New York 1998, s. 340.

47 NA, CFPF, 1964–1966, Political/Defense, Pol 2 General Reports/Stats Ger –W To Pol 2–1 Joint Weekas Ger W, Department of State, Airgram, Amconsul Bremen, The Intellectuals and Vietnam, January 25, 1966, Box 2208.

48 OSTERHELD, H., *Außenpolitik unter Bundeskanzler Ludwig Erhard*, Düsseldorf 1992, s. 278.

namu naplno odrazí i v jednání ostatních států. Cílem ale podle něj hlavně zůstávalo zabránit Severnímu Vietnamu spolknout Jižní Vietnam.[49]

Prezident také zdůraznil, že Spojené státy potřebují i morální podporu. Johnsonova slova odrážela, že Vietnam ho v jednání s partnery směroval do neústupnější pozice, což měl brzy pocítit i Erhard.[50] Názor veřejnosti během roku 1966 Johnsonovi příliš nehrál do karet. V červnu roku 1966 jen 41 procent Američanů schvalovalo Johnsonovu vietnamskou politiku. Naopak 37 procent ji neschvalovalo. Johnson tak potřeboval pružněji reagovat. Z celé situace, kdy ani zvyšující se zapojení USA do Vietnamu stav neměnilo, byl navíc značně frustrovaný.[51]

Rovněž 16. červen 1966 přinesl projev předsedy vlády Bádenska-Württemberska Kurta Kiesingera, který se v minulosti ještě jako poslanec Spolkového sněmu zahraniční politikou dosti zabýval. (V padesátých letech například vedl zahraniční výbor Spolkového sněmu.) Kiesinger se mimo jiné věnoval také americké roli v Evropě. Ve svých výrocích však potvrdil, že nechce být vnímán jako jednoznačný přívrženec americké politiky. Podotkl, že USA jsou v současnosti ve velmi komplikované situaci, do které se dostaly kvůli válce ve Vietnamu. I když podle něj Washington disponuje vojenskou silou ukončit válku zničením Severního Vietnamu, nemůže tak učinit z humanitárních i politických důvodů. Ve Spojených státech podle Kiesingera roste nespokojenost, což ukazuje i debata v Kongresu.[52]

Johnson na bilaterální jednání do Spolkové republiky během Erhardovy vlády nejezdil. Kromě jeho nechuti k diplomatickým cestám obecně za tím stála snaha soustředit se na domácí politiku. V červnu roku 1966 ale Johnson za sebe poslal do Evropy náhradu: ministra zahraničí Deana Ruska. Ten se setkal i s Erhardem a řeč se stočila také na Vietnam. Kancléř se zajímal o to, zda může do konfliktu vstoupit i Čína, Rusk však nebyl schopný dát přímou odpověď. Zdůraznil nicméně, že ve Spojených státech dál narůstá odpor k zapojení do vietnamského konfliktu.[53]

POSLEDNÍ ROZHOVORY

V létě roku 1966 kulminoval problém americké platební bilance a ovlivňoval evropskou politiku USA, byť viníkem nebyla situace v Evropě, ale eskalace války ve Vietnamu.

49 NA, CFPF, 1964–1966, Political/Defense, Pol 7 Visits Meetings, Department of State, Memorandum of Conversation, President's Conversation with Dr. Barzel, June 16, 1966, Box 2212.

50 Gespräch des Vorsitzenden der CDU/CSU — Fraktion, Barzel, mit Präsident Johnson in Washington, 16. Juni 1966, in: Akten zur Auswärtigen Politik der Bundesrepublik Deutschland 1966, Band I: 1. Januar bis 30. Juni 1966, München 1997, s. 825.

51 DALLEK, R., Flawed Giant…, s. 364.

52 NA, CFPF, 1964–1966 Political Defense, Pol 1 General Policy Plans Ger W to Pol General Policy Plans Ger — W, Department of State, Airgram, Amconsuls Stuttgart, Kiesinger speaks on Current European Problems, June 16, 1966, Box 2207.

53 NA, CFPF, 1964–1968, Political Defense, Pol Political Aff Rel Ger W-US Pol to Political Aff Rel, Ger W-US, Memorandum of Conversation, June 9, 1966, Bonn, Germany, Box 2228.

Jestliže ještě na začátku roku se zdálo, že Američané situaci zvládnou za stávajících podmínek, v létě ministr financí Henry Fowler prohlásil, že bez německého příspěvku nebudou Američané moci svým celosvětovým závazkům dostát.[54] Bylo tak jasné, že offsetová dohoda (a nepřímo i situace ve Vietnamu) bude jedním z hlavních předmětů jednání na plánované zářijové schůzce Erharda s Johnsonem ve Washingtonu.

Ve Spolkové republice nespokojenost s kancléřovou zahraniční politikou postupně narůstala a jeho popularita se dostávala na historicky nízkou úroveň. Erhard se musel navíc vyrovnávat se stále se zhoršujícími vztahy s Washingtonem, které byly pro něj naprosto klíčové. Nedařilo se řešit problém kompenzace nákladů za americké vojáky umístěné v Německu a němečtí politici byli také konfrontováni se stále hlasitějším americkým požadavkem snížit počet jednotek USA ve Spolkové republice. (Zaznával například z amerického Kongresu.) Bonn však měl z takového kroku obavy, považoval ho za zmenšení bezpečnostních záruk, které Západ chránily před východním blokem.[55]

Erhard věřil, že vnitropolitické potíže (zhoršená ekonomická situace a také třeba to, že nebyl vnímán jako dostatečně razantní politik) se mu podaří vyřešit díky schůzce s Johnsonem. Opět doufal v to, že se mu osobní sympatie podaří přetavit v politický úspěch. „Prezident si váží mě a já si vážím jeho," zdůrazňoval. Ludwig Erhard mohl věřit tomu, že osobní apel na Johnsona může být efektivní i vzhledem k informacím, které dostával od německých diplomatů ve Spojených státech.[56]

Erhard potřeboval vyřešit offsetové potíže své země, taktickým tahem podle německých diplomatů měla být důrazná Erhardova podpora americkému úsilí ve Vietnamu.[57] Pro Spojené státy se Vietnam stal skutečně velmi citlivým tématem, které ovlivňovalo zahraniční politiku jako celek. Potvrzovala to i řeč, kterou Johnson přednesl 5. září 1966 v Lancasteru v Ohiu. Obhajoval v ní americké zapojení ve Vietnamu a zároveň znovu zdůraznil připravenost USA stáhnout své jednotky, pokud druhá strana ukončí agresi.[58]

Vyřešit problém kompenzačních plateb bylo pro Johnsona mimořádně důležité. Kromě nadcházejícího dvoustranného jednání s Erhardem chtěl záležitost projednat na širší bázi, do jednání vtáhl i Velkou Británii.[59]

54 SCHERTZ, A. W., c. d., s. 352.

55 Dne 20. září německý ministr obrany Kai-Uwe von Hassel informoval, že ročně se kompenzace pohybují ve výši 700 milionů dolarů, z toho 200 připadlo na náhradu služeb a 500 na nákup zbrojního vybavení. Spolková republika uvažovala, že ročně je schopna kompenzovat jenom 350 milionů dolarů. Pro Spojené státy však něco takového bylo nepředstavitelné. Senátor Mike Mansfield přišel dokonce s rezolucí, která požadovala drastické zmenšení sil USA v Evropě. Jednalo se o 35 tisíc vojáků a 96 letadel. Jen díky Johnsonovi se nakonec podařilo zabránit tomu, aby se o Mansfieldově návrhu hlasovalo. Srv. BESSON, W., *Die Außenpolitik der Bundesrepublik, Erfahrungen und Massstäbe*, München 1970, s. 361.

56 PA AA, B 32, Bd. 255.

57 Tamtéž.

58 Tamtéž.

59 Britové řešící problém s hodnotou libry již několik měsíců tlačili na Erharda, aby zvýšil objem offsetových plateb. Celkové britské náklady se pohybovaly asi ve výši 94 milionů liber, Bonn však různými způsoby kompenzoval pouze zhruba 55 milionů liber z celkových

Německá delegace se na návštěvu USA, která se uskutečnila od 24. do 27. září, odebrala v reprezentativním složení. Již první rozhovory s Deanem Ruskem ukázaly, že zájmy a cíle obou stran jsou protichůdné. Američané sice věděli, v jakých obtížích se Erhard nachází, přesto neměli podle všeho na výběr a zvolili vůči německé delegaci poměrně razantní postup. Rusk totiž Erhardovi ještě před setkáním s Johnsonem nastínil komplikovanou situaci, ve které se prezident nachází v době, kdy Spojené státy ve Vietnamu denně přicházejí o stovku vojáků. Ministr zahraničí USA se tím svému protějšku snažil vysvětlit, že Američané potřebují pomoc. Chtěli alespoň snížit zátěž, kterou v asijské zemi museli nést. Rusk vycházel z toho, že o snížení počtu svých sil uvažovali například Belgičané nebo Britové.[60] Vietnam znamenal pro USA značnou ekonomickou zátěž, a tak Washington potřeboval umenšit další závazky, jako byly třeba náklady na americké vojáky v Německu.

Následovala jednání s Johnsonem. Erhard se mu pokoušel vysvětlit, že Němci své závazky splní, potřebují však odklad. Johnson však byl vůči kancléřovým snahám neústupný, třebaže Erhard opakoval, že dodržení současných offsetových závazků by uvrhlo jeho zemi do složité situace.[61] Johnson mu odpovídal, že současné dohody by měly nadále platit a jejich prodloužení je nevyhnutelné. Podotkl, že i kdyby Němci plnili své závazky bez problémů, stejně by Spojené státy čelily velkým problémům.[62]

Erhardovy naděje na přijatelný výsledek jednání se nenaplnily, neboť americký prezident kancléře přesvědčoval, že vnitropolitická situace v USA je ještě komplikovanější než ve Spolkové republice. Johnsona trápila i plíživá inflace, kterou Vietnam způsoboval. Velmi důležité pro něj bylo udržet si popularitu.[63] Vnitropolitický tlak na Johnsona kvůli Vietnamu narůstal — a jak již bylo řečeno, musel proto zaujmout neústupnější stanovisko. Když Ludwig Erhard opouštěl Johnsonovu pracovnu, vypadal prý velmi zničeně.[64]

Na závěr svého zářijového pobytu ve Spojených státech Erhard navštívil Cape Canaveral. Noviny si všimly toho, že cesta na Floridu měla vylepšit atmosféru. V době, kdy diplomaté připravovali závěrečné komuniké, ředitel NASA kancléře Erharda seznamoval s pokrokem ve vesmírném programu. Deník *The New York Times* přitom referoval, že tvrdá vyjednávání o komuniké trvala asi dvě hodiny.[65] Horst Osterheld tvrdí, že se na nich hledala a posléze také nalezla kompromisní formule, se kterou mohli Němci předstoupit před veřejnost. Vyzdvihoval to, že se podařilo zmírnit povinnost platit. (Na rok 1966 jen 250 milionů dolarů místo 450 milionů dolarů.) V ko-

britských nákladů. Velká Británie měla ve Spolkové republice asi 55 tisíc mužů a tento počet chtěla snížit tak, aby pobyt vojáků byl v rovnováze s německými offsety.

60 NA, CFPF, 1964–1968, Political Defense, Pol Political Aff Rel Ger W-US Pol to Political Aff Rel, Ger W-US, Memorandum of Conversation, Blair House, Sept. 25, 1966, Box 2228.

61 MORGAN, R., *The United States and West Germany, 1945–1973*, London 1974, s. 148.

62 NA, CFPF, 1964–1968, Political Defense, Pol Political Aff Rel Ger W-US Pol to Political Aff Rel, Ger W-US, Memorandum of Conversation, September 27, 1966, 11:00, The White House, Box 2228.

63 BESSON, W., c. d., s. 363.

64 OSTERHELD, H., c. d., s. 354.

65 *The New York Times*, 26. 9. 1966, s. 1.

muniké navíc stálo, že kancléř dal najevo, že v budoucnu nebude Spolková republika schopna plně hradit náklady plynoucí z pobytu amerických jednotek na jejím území.[66] Oproti vysokému očekávání nemohl být přesto Erhard s výsledky schůzky spokojený, Johnson se sice díky tvrdému vyjednávání mohl cítit lépe, i on však věděl, že offsetový problém bude nutné nadále řešit.

ZÁVĚR

Podzim roku 1966 přinesl pád kancléře Ludwiga Erharda. Nakumulované dlouhodobé problémy ještě vystupňovala neúspěšná návštěva v USA a poslední kapkou se stal návrh na zvýšení daní. Tento záměr v říjnu předložil blok CDU/CSU, menší koaliční strana — liberální FDP — ho však odmítla. Situace nakonec dospěla do bodu, kdy se hledal nový kancléř a Erhard se stal mužem, který jen čekal na konec v úřadu. Ten brzy přišel — Erhard se 30. listopadu v televizním projevu rozloučil, 1. prosince pak svou funkci složil. Jeho nástupcem se stal Kurt Kiesinger.

Johnson pod tlakem Vietnamu musel urychleně vyřešit offsetový problém. To se mu ve spolupráci s Kiesingerem povedlo. Dohoda vznikla na třístranném základě i s Brity. Spojené státy v jejím rámci začaly napříč Atlantikem rotovat jednotky tak, aby náklady na jejich umístění byly nižší.[67] Částečně Američané Němcům i ustoupili. Přestali totiž během vyjednávání nutně spojovat německé vojenské nákupy s offsety. To podle Johnsona zlepšilo atmosféru během vyjednávání natolik, že se podařilo dojít k dohodě. Němci se v jejím rámci zavázali, že nakoupí střednědobé dluhopisy americké vlády ve výši 500 milionů dolarů.[68] Trojstranné rozhovory tak skončily 28. dubna 1967 podpisem dohody.[69]

Vietnamská válka byla jedním z konfliktních bodů, které se v letech 1963 až 1966 promítly do vyjednávání Erharda a Johnsona. Diskuse mezi oběma vrcholnými politiky Vietnam ovlivňoval dvojím způsobem. Zaprvé byl přímo tématem rozhovorů, zadruhé potíže vyplývající z vietnamské války nutily Johnsona zaujímat neústupnější postoje v dalších otázkách — zejména v offsetové problematice. Oproti tomu Erhard často signalizoval směrem k Vietnamu vstřícnost, nakonec však mohl mít pocit, že mu ji Johnson nevrací. Vietnam tak vztahy mezi Spojenými státy a Spolkovou republikou v letech 1963–1966 zásadním způsobem měnil, a to spíše negativním směrem.

Tím, pro koho vietnamský konflikt znamenal největší osobní škraloup, je pochopitelně Lyndon Johnson, který v úřadu skončil v roce 1969 — tři roky po Erhardovi. I v posledních dnech ve funkci Johnson pociťoval silnou zlobu veřejnosti — tu risko-

66 OSTERHELD, H., c. d., s. 356.

67 PA AA, B 32, Bd. 262.

68 KUNZ, D., *Lyndon Johnson's dollar diplomacy*, in: History Today, Vol. 42, 1992, No. 4, s. 49–52; GEIGER, T., *Atlantiker gegen Gaullisten. Außenpolitischer Konflikt und innerparteilicher Machtkampf in der CDU/CSU 1958–1969* (= Studien zur Internationalen Geschichte, Bd. 20), München 2008, s. 495.

69 JOHNSON, L. B., *The Vantage Point. Perspectives of the Presidency, 1963–1969*, New York 1970, s. 310.

val, i když šel třeba do kostela. V roce 1973 Johnson zemřel. Vietnam v tu dobu stále hýbal americkou společností. I když Johnsonovo vyjednávání o podpoře se Spolkovou republikou či dalšími státy přineslo jisté úspěchy, z celkového hlediska a vzhledem k šíři vietnamského traumatu v americké společnosti šlo pouze o dílčí drobný úspěch.

ABSTRAKT
JOHNSON, ERHARD A VIETNAM
K VYJEDNÁVÁNÍ AMERIČANŮ S NĚMCI O PODPOŘE VE VIETNAMSKÉ VÁLCE V LETECH 1963–1966

Text popisuje diplomatickou komunikaci o vietnamské válce mezi Spojenými státy a Spolkovou republikou v letech 1963 až 1966. Zvláštní důraz klade na schůzky prezidenta Lyndona Johnsona a kancléře Ludwiga Erharda. Rozdíl v jejich strategii tkví v tom, že Erhard byl oproti Johnsonovi při jednáních vstřícnější. Vietnamský konflikt v daném období vztahy mezi oběma státy výrazně ovlivňoval. Americký prezident i pod tlakem veřejného mínění stál nejen o vyjádření solidarity evropských spojenců, ale později také o plnění tzv. offsetových plateb. V jednání s Erhardem Johnson demonstroval svou převahu, vzhledem k šíři vietnamského traumatu v americké společnosti šlo ale pouze o dílčí drobný úspěch.

KLÍČOVÁ SLOVA
Vietnam, Erhard, Johnson, Spolková republika, USA

ABSTRACT
JOHNSON, ERHARD AND VIETNAM
ON THE NEGOTIATIONS BETWEEN AMERICANS AND GERMANS ABOUT THE SUPPORT OF THE VIETNAM WAR IN THE YEARS 1963–1966

The text describes the diplomatic communication about the Vietnam War between the United States and the Federal Republic between 1963 and 1966. Particular emphasis is put on the meetings conducted between the US president Lyndon Johnson and German Chancellor Ludwig Erhard. The difference in their strategy is that compared to Johnson, Erhard was during consultations more responsive. The Vietnam War considerably influenced the relations between these two states during this period.

The US president who was under severe pressure from the American public was not only seeking an evidence of solidarity by European allies, but later also fulfilment of offset payments. In talks with Erhard, Johnson demonstrated his superiority, but given the breadth of the Vietnam trauma in American society, this was only a minor, partial success.

KEY WORDS
Vietnam, Erhard, Johnson, FRG, USA

Petr Janoušek | Faculty of Arts Charles University in Prague | janousekpetr@centrum.cz